

[quote="בריסק"]פרשת וישלח. שיעורי הגרי"ד הלוי
סולוביצ'יק ז"ל.

קטעים ממה שאמר על פני כמה שנים - ומתוך מהדורות
שונות.

לב, יח, יט - ויצו את הראשון לאמר כי יפגשך עשיו אחי ושאלך
לאמר לי אנה ואנה תלך וכו' ואמרת לעבדך ליעקב מנחה היא
שלוחה לאדוני לעשיו ע"כ. ביאר הגר"ח ז"ל דהכוונה שעשו
ישאל להם דאף דהבהמות הוו מתנה עבורי אבל מה עם
העבדים עצמן האם הם נכללו במתנה של יעקב או לא - וזהו
מ"ש למי אתה, פירוש, העבדים עצמן למי שיכין, ועל זה אמר
יעקב שיאמרו לעבדך ליעקב, דהבהמות הוי מנחה שלוחה
אבל העבדים עצמן לא נכללו במתנה. והטעם שלא היו נכללים
במתנה הוא משום דהמוכר עבדו לעכו"ם אסור משום
שמפקיעו מן המצוות עיין גיטין מג עמוד ב - (ועיין בכלי יקר
כאן אבל לא פירש כגר"ח בהא דלא נתן לעשו במתנה).

ל"ד י"ג - וענו בני יעקב את שכם וכו' במרמה עיין בחידושי מרן
רי"ז הלוי עה"ת כאן שפי' דהם כיוונו שימולו עצמן לשם גירות
ולא חשבו לכתחילה שימולו עצמן סתם ויהרגו אותן עיין שם
שכתב וראיה לזה דהרי יעקב התרעם על שמעון ולוי אחר כך
על שהרגו אנשי שכם אבל בשעת מעשה שבני יעקב דברו עם
שכם היה כל זה בבן יעקב והוא לא מיחה כלל ושתק (אולם
עיין ברמב"ן פסוק י"ג שכתב פי' אחר במה היה כוונתם
לכתחילה). - משום שהסכים עמהם ועל כרחך כנ"ל שכיוונו
למילה לשם גירות רק צ"ע בעצם דין זה דמי יימר דבדין גירות
של קודם מ"ת היה דין של מילה ואפשר רק אחר מתן תורה

נתחדש דין של מילה בגירות, והנה זה ודאי שקודם שנאמרה פרשת מילה לאאע"ה אז היה דין גירות בלי מילה (כמו שכתוב בפרשת לך והנפש אשר עשו בחרן וברש"י ות"א וביב"א לא מבואר דהיה גירות קודם שנאמרה פרשת מילה) - רק יש להסתפק האם אחר שנאמרה פרשת מילה לאאע"ה אם נכלל אז דין מילה בגירות או דילמא נתחדש דבר זה רק אחר מתן תורה (וזהו בלי דהיה גירות קודם מתן תורה כפי שמוכרח מאברהם שגייר את עצמו בחידושי מרן רי"ז הלוי עה"ת) וכנראה שמרן רי"ז הלוי ז"ל נקט לדבר פשוט שקודם מתן תורה ג"כ היה דין מילה בגירות.

לד, כז, כט. - בני יעקב וכו' ויבזו וכו' את צאנם ואת בקרם ואת חמוריהם ואת אשר בעיר ואת אשר .. לקחו ואת כל חילם ואם כל טפם ואת נשיהם שבו ויבזו וכו'. ע"כ. צריך עיון היכן הותר להם הביזה שהיה בזה משום גזל דאף דהרגו כל האנשים אבל ירשו הכל הטף שלהם ולכאוף כיון שלקחו הטף לעבדים כדכתיב בקרא, ועיין ברמב"ם פ"ח מהלכות עבדים הל"כ ישראל .. עכו"ם קטן אי .. תינוק עכו"ם והטבילו לשם גר הרי זה גר לשם עבד הרי זה עבד לשובו הרי זה בן חורין עכ"ל ולכן שפיר לקחו בני יעקב הטף לעבדים משום דין הנ"ל וממילא חל הדין של מה שקנה עבד קנה רבו, ולכן היה מותר לקחת את הביזה ולא היה בזה משום גזל - רק עדיין צ"ע שבקרא איתא את צאנם ואת בקרם וכו' קודם ואחר כך כתיב ואת טפם ומבואר שהיה להם היתר ביזה בלי הטף, וצריך לומר שהיה כאן דין מלחמה וממילא הותר ביזה משום דין כיבוש מלחמה ונאמר כאן דין דאין בזה איסור גזל. ועדיין צריך ביאור אם היה שם דין מלחמה. - (ועיין באוה"ח כאן שכתב דלקחו ממונם משום דמי בושט וכל ממונם לא הספיק לדמי

הבושת ע"ש וצ"ע וכל זה טעם בממון של שכם אבל אמאי לקחו ממון כל אנשי העיר - ועוד מי יימר שיש דין דמי בושת אצל בן נח).

אגב ברמב"ם הנ"ל פ"ח הל"ז מה' עבדים צ"ע בלשון הרמב"ם שכתב אם לשם גר הרי זה גר אם לשם בן חורין הרי זה בן חורין. - ולכאול' מהו הכוונה לשם בן חורין הרי זה בן חורין דהרי היה בן נח קודם. ואם נאמר שהיה עבד קודם לכן אם כן הרי הוא של אדונו ואין לאדם זה שום רשות עליו וטבילתו אינו פועל שני דינים דאינו בעלים כלל עליו וצ"ע

בהא שהרגו בני יעקב אנשי שכם עיין ברמב"ן (לד, יג) שיש בזה מחלוקת הרמב"ם והרמב"ן מאיזה טעם הרגו אנשי שכם. דהרמב"ם כתב (מלכים ז, ט) משום דשכם עבר על גזל ואנשי העיר לא "דנו" אותו, ולכן התחייבו כולם מיתה משום שעברו על "דינים" שנצטוו עליו בני נח. - והרמב"ן כתב משום שעברו על גזל וע"ז. - והרמב"ן כתב ומה יבקש בהן הרב, וכי אנשי שכם וכל ז' עממים לא עבדו ע"ז וגילוי עריות ועושים כל תועבות השם היו וכו' אלא שאין הדבר מסור ליעקב ובניו לעשות בהן הדין עכ"ל.

והנה לכאורה קושייתו הוא, שאם כדברי הרמב"ם הו"ל להרוג את כל אנשי ארץ כנען. - אבל צ"ע שהרי הרמב"ן סיים וכתב שלא היה הדבר מסור בידם ומשום שתפס שעברו אנשי כנען על ע"ז וג"ע אך מניין לו שגם הרמב"ם סבר כן - וצ"ל שקושייתו של הרמב"ן אינו שהיה להם להרוג את כל אנשי "כנען" וכוונתו להקשות על הרמב"ם שעל הריגת אנשי שכם גופא אין צריך לבקש טעמים על חיוב מיתתם, שחיובם הוא

פשוט משום שעברו על ג"ע וע"ז, וכפי שמבואר בפסוק - וא"צ לטעם של "דינים" שכתב הרמב"ם.

אמנם זה צ"ב שעל חיובם משום "דינים" שפיר ראו בני יעקב שלא דנו, שהרי הכול ידעו שנלקחה דינה על ידי שכם ואף אחד לא עשה דין. ולכן שפיר היה כאן עד אחד ודיין אחד (הכול על ידי בני יעקב) וממילא נהרג, אבל על ע"ז וג"ע הרי לא ראו שעבד ע"ז והרי בן נח צריך ראייה אחת ודיין אחד כמבואר ברמב"ם הלכות מלכים - ואפשר שכוונת הרמב"ן להקשות שהרי כולי עלמא מודים שעבדו ע"ז וג"ע ויש להמיתן משום "דינים", כלומר, מצד זה שלא דנו אותם על ע"ז וג"ע - ואין צריך לומר כפי שכתב הרמב"ם משום דלא "דנו" את שכם על "גזל" דינה. - אבל ג"כ זה לק"מ דהרי אפשר שכל אחד לא ראה חברו שעובד ע"ז וג"ע וממילא לא היה שייך בזה עשיית "דין", אבל במעשה של שכם שלקח דינה היה דבר ברור, ולכן כתב הרמב"ם הטעם משום שלא "דנו" את שכם.

[b][size=85]ואין צריך לומר שהזכויות שמורות להרב ת. ספרים שליט"א שאלמלא עקשנותו ודבקותו במטרה היה נהפך הכול למאכלת עש – אנא מכם - נדבה רוחו אותו להעלות קטעים לתועלת הרבים ואל תחזירו רעה תחת טובה.[/size]/[b]